

Prolog

En loslitt, polsk utgave av *Den guddommelige komedie* ligger foran meg på skrivebordet. Den handler om at fortelleren, den italienske dikteren Dante Alighieri, tar følge med forfatteren Vergil gjennom helvete og skjærsilden, før kjæresten Beatrice leder ham opp til himmelen. Boken er skrevet mellom 1307 og 1321, og mange av våre fantasibilder og forestillinger om helvete har blitt formet av disse hundre canti, «sangene», på rim.

Akkurat denne utgaven minner meg om da jeg – fullstendig over evne – skulle skrive om «symbolske reiser som politiske allegorier» til særemne på videregående. Jeg leste komedien og en rekke andre, tilsvarende vanskelige bøker. Det hele ble for mye for tenåringshjernen min. Da jeg satt og skulle skrive på skolen den dagen, kom det bare ut kaos, strøtanker og vage observasjoner på side etter side. Her jeg sitter, forekommer hele situasjonen å ha vært typisk meg: Jeg har høytflyvende ideer, store planer, et ønske om å finne svar på noe, men underveis blir jeg overveldet av mengden informasjon, en sikring går i hodet, og jeg klarer ikke å formulere det jeg har satt meg fore. Det er mange spørsmål jeg aldri gir meg selv svaret på, mange tanker jeg ikke tenker ferdig.

Likevel vendte jeg stadig tilbake til komedien i årene etter videregående, og det var særlig denne utgaven jeg likte. Jeg åpner den på en tilfeldig side. Der har jeg understreket med tykk penn: «På dette tidspunktet var jeg blitt så søvntung / at jeg vek bort fra den rette vei. / Mens frykten festet grepet om mitt hjerte.»

Da jeg var seksten år og leste Dante for første gang, var jeg på hytta, midt i de polske skogene. Jeg var egentlig bare interessert i å lese om helvete. Skjærsilden og himmelen interesserte meg ikke. Det var mange grunner til det, både at jeg over mange tiår har vært plaget av intrikate og voldsomme mareritt, men også at jeg som barn ble passet av en dagmamma som var litt over gjennomsnittlig interessert i å fortelle meg om djevler og demoner. Ideen om helvete, interessen for det blodige og mørke, hadde for lengst festet seg som en spennende og skremmende fiskekrok i fantasiverdenen min.

Den gangen på hytta var faren min som vanlig full av ideer om hva vi andre skulle bruke tiden til, og jeg rasket med meg en av fluktstolene og gikk gjennom porten og inn på en stor, gul og tørr gresslette full av spredte furutrær. Rundt løp det grågrønne firfisler som mistet halen hvis du grep

tak i dem, under de tørre stråene var det gold jord, mest sand. Jeg satte opp fluktstolen bak en tett, lav furu, spiste moreller og leste. Å ligge flat og lese har alltid vært min favorittaktivitet, helst med kaffe og sjokolade tilgjengelig. For faren min, en energisk og jovial kirurg, var dette latskap.

I voksenalder leser jeg fortsatt, og jeg er fortsatt plaget av mareritt. I 2017 ble jeg også ordentlig lei av å være rastløs og ikke ha tid til å tenke ferdig tanker. Jeg opplevde at den stadige løpingen mellom utdanning, jobb, trening og fritidsaktiviteter gjorde at jeg aldri helt kom inn i den gamle «latskapen» fra hytta i Polen, der dagdrømmer, minner og selvrefleksjon krysset hverandre, og jeg kunne undre meg over hvor jeg var i livet, hva jeg ønsket og hvem jeg var. Jeg har følt dette savnet mange ganger, også da jeg nettopp hadde droppet ut av medisinstudiet ti år tidligere og sto uten en plan for fremtiden. En eksistensiell krise fikk meg da til å krysse Spania slik pilegrimene i middelalderen gjorde, og gå de snaue åtte hundre kilometerne fra Frankrike til Santiago de Compostela. Året var 2007. Min gode venn Karl ble med, han hadde sine ting å tenke på. Vi var begge tjue år. Da jeg startet i St. Jean-Pied-de-Port den gangen, var jeg katolikk. Da jeg ankom Santiago, hadde jeg blitt ateist. Husker jeg hva som skjedde underveis? Jeg pleier å si at jeg hadde hatt tid til å tenke meg om.

Den kanadiske poeten og essayisten Anne Carson skriver følgende om å være pilegrim i *Plainwater*:

Hvordan kan du se livet ditt uten å forlate det? [...] Siden urgamle tider har pilegrimsreisene blitt foretatt fra sted til sted, i troen på at et spørsmål kan reise inn i et svar, som vann inn i tørst.

Et av spørsmålene jeg ønsket svar på, var om jeg ville ha barn eller ikke.

Jeg bestemte meg for at det var på tide å gjenta øvelsen, som et lite tiårsoppgjør. Gjøre opp status og finne ut om jeg fortsatt var på riktig spor. Eller om «riktig spor» i det hele tatt var et nyttig begrep.

Her følger ting jeg skrev før, underveis og etter min andre pilegrimsreise til Santiago de Compostela mellom september og oktober 2017.

Dag 0: St. Jean-Pied-de-Port

Millioner av mennesker har gått denne brosteinsbelagte hovedgaten som heller bratt nedover skråningen. På siden av veien, inntil de hvitkalkete husveggene, står store, mørkegrønne planter. En sprek oleander med sjokkrosa blomster lener seg ut mot de vandrende, noen røde pelargonier står på rekke ved en flaskegrønn, nymalt benk, en stoisk palme minner meg på at jeg har dratt sørover. Dørene er dekorert med lokal, rosa sandstein, og vinduslemmene er i burgunder. Jeg føler sitring i fingrene, en klump i halsen, sviende uro i magen. Den offisielle, årlige pilgrimsstatistikken viser at i 2016 ankom hele 277 854 pilegrimer målet i Santiago de Compostela, 33 656 hadde startet i denne lille, franske byen, med fulle sekker og inngåtte fjellsko, her hvor jeg står nå, med vinden i nakken.

Sist denne turen var like populær var på 1100-tallet. Da flokket troende fra hele Europa hit for å gjøre bot for syndene sine. Mange ville delta i et katolsk ritual som heter avlat eller indulgens, som innebærer at hvis du går til Santiago, ber en bønn, skrifter og mottar nattverd, vil alle dine synder frem til den dagen bli slettet, og du vil forkorte tiden i skjærsilden (eller unngå den hvis du skulle være så heldig/uheldig å dø samme dag og ikke begå flere synder). Dette avlatet kan også gjennomføres som stedfortreder for andre – levende og døde venner, kjærester eller slektninger.

Hvorfor går pilegrimene av i dag, er det også for å unngå skjærsilden? I fjor gikk bare åtte prosent av pilegrimene av ikke-religiøse årsaker. Vi lever tross alt i en verden der en tredjedel av verdens befolkning er katolikker. Det finnes mange populære, katolske pilegrimsmål; noen av de mest besøkte er den hellige by Roma og Vår Frue av Guadalupe-kirken i Mexico by, som tiltrekker seg millioner av besøkende hvert år. Den mest kjente, historiske pilgrimsreisen var korstogene mellom 1000- og 1200-tallet.

Det første jeg gjør, er å gå på pilegrimskontoret og få et pilegrimspass med stempel nummer én. Å samle på stempel er et bevis på at du faktisk gjennomfører vandringen til fots. Passet er hvitt og avlangt i papp, med et bilde av et rødt skjell på. Du kan brette det ut som et kart, og det er avsatt små firkanter til fremtidige stemplinger. Enkelte er opptatt av å få flest mulig stempel, de stopper på hver eneste lille bar og springer inn i hest-og-kjerre-museet med lysende øyne og passet i hånden, mens andre går for det blotte minimum av ett daglig stempel for å få det endelige diplommet på latin i Santiago.

Kontoret er fullt av pilegrimer fra hele verden, det ligger sekker, nordic walking-staver og turutstyr overalt, nesten som på fjellet. De frivillige bak det lave trebordet krysser meg av på en liste: norsk. Det er én strek der allerede. Kommer jeg til å møte denne andre nordmannen? Det er to streker ved polsk også, noe jeg som polsk-norsk blanding umiddelbart legger merke til. Statistikken forteller at i 2016 var det 3919 polakker og 787 nordmenn som gjennomførte denne reisen.

I juni for ti år siden satt Karl og jeg i akkurat det samme lille lokalet fullt av papirer og innredet med mørkt tre. Vi hadde begge langt, krøllete hår og var minst ti kilo lettere. Vi var i begynnelsen av tjuårene, hadde lite penger og vanlige t-skjorter, jeg hadde «Skriket» av Edvard Munch på min, vi hadde ikke profesjonelt turutstyr. Vi hadde bare kjøpt nye fjellsko, som vi brukte våren på å gå inn. Jeg hadde en sekk som veide seks kilo, Karl sin var litt tyngre, men ikke mye. Jeg var i dårlig humør, Karl var ekstatisk. Vi planla å starte klokken fem om morgenen dagen etter og krysse Pyreneene.

Ti år etter veier sekken min åtte kilo. Det er høst og ikke sommer. I tillegg er jeg alene. Det har vært meningen hele tiden, og jeg har gledet meg til ro og stillhet, men akkurat i dag føles det ensomt og utrygt. Jeg sjekker inn på hostellet og setter meg i spisesalen for å lese i guideboken. Til høyre i rommet snur noen seg mot meg idet mine rastløse føtter sparker i en lett trestol for tredje gang. En ung mann med mørkt, halvlangt hår og turklær. Håret skinner nyvasket, og han har et barnlig, mykt ansikt. Han minner litt om en yngre versjon av skuespilleren Colin Farrell, bare tynnere. Han smiler et skjevt smil. T-skjorten hans er lys lilla.

Toalettvesken min rangler på veien til badet. Før jeg dro, ble jeg rådet til å ta muskelavslappende magnesiumtabletter hver kveld, de kunne fungere som en slags innsovningspille, men også hjelpe med å avverge kramper og sårhet i musklene. Villige sjeler hadde også skremt meg med wanderers' disease. De sa at hvis du går for langt, så knuser hvert skritt jernmolekyler i foten. Jeg fylte tre bitte små plastesker med piller – en med jern og to med magnesium. Disse små, hvite pillene lager lyder for hvert skritt jeg tar, nesten som bjeller.

Du hører mange motstridende råd når du skal gå *la camino francais*. I 2007 punkterte Karl og jeg de uunngåelige vannblemmene på fotsålene med en nål. Så tredde vi en sytråd dynket i iodin gjennom blemmen og lot tråden være der over natten. En kollega som har gått bruddstykker av caminoen,

anbefalte meg det samme (bare uten iodin), men så leste jeg plutselig i en guidebok at en italiensk pilegrim nesten hadde måttet amputere foten på grunn av infeksjoner forårsaket av denne prosedyren. Alle tåneglene hadde falt av, og den ene foten hadde begynt å råtne. Legene reddet ekstremiteten med et nødsrik.

Å forberede seg til caminoen var for min del nesten utelukkende praktisk. Jeg bestemte meg for ikke å lese noen av de utallige skjønnlitterære beretningene om turen, begrense antallet assosiasjoner. Jeg leste guidebøker og praktiske tips. Jeg hadde med et lesebrett jeg kunne laste ned bøker på. I tillegg hadde jeg skamfært min gamle *Guddommelige komedie*: skåret bort himmelen og skjærsilden og bare tatt med meg Dantes vandring gjennom helvete. Målet var en lettest mulig sekk.